

Obsah

Upozornění	14
Seznam zkratk	15
I. EVROPSKÁ INTEGRACE A VZNIK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A EVROPSKÉ UNIE. SOUČASNÝ STAV	17
1. Základ evropské integrace po druhé světové válce	17
2. Nová metoda integrace: nadstátnost	18
3. Integrovaná organizace: Evropská společenství a Evropská unie.	19
a) <i>Vznik a počáteční vývoj Evropských společenství</i>	19
b) <i>Vznik Evropské unie</i>	21
4. Nadstátní charakter a právní povaha Společenství (dnes Unie)	25
5. Poslední stadium vývoje – Lisabonská smlouva	28
6. Rekapitulace systému EHS–ES–EU od počátku do současnosti	29
7. Současné pojetí Evropské unie po Lisabonské smlouvě.	29
a) <i>Zásada loajality členských států</i>	29
b) <i>Hodnoty, na nichž je EU založena, a její cíle.</i>	30
c) <i>Následky nerespektování hodnot Unie ze strany členského státu.</i>	31
d) <i>Demokratické zásady Unie</i>	32
e) <i>Změny Smluv</i>	33
f) <i>Právní subjektivita EU.</i>	35
g) <i>Členství v EU</i>	36
h) <i>Sídlo EU a její výsady a imunity.</i>	38
i) <i>Přehled struktury Smluv</i>	40
8. Další evropské ekonomické organizace	43
a) <i>Evropská organizace pro hospodářskou spolupráci, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.</i>	43
b) <i>Evropské sdružení volného obchodu (ESVO).</i>	44
c) <i>Evropský hospodářský prostor (EHP).</i>	45
d) <i>Evropská banka pro obnovu a rozvoj.</i>	45
II. PRAVOMOCI EVROPSKÉ UNIE	47
1. Obecná úprava pravomocí EU a jejich kategorie	47
2. Jednotlivé oblasti pravomocí EU	50
3. Stanovení pravomocí v jednotlivých konkrétních případech	51
4. Principy subsidiarity a proporcionality	53
5. Posílená spolupráce (flexibilita)	54
a) <i>Úvodní poznámka</i>	54
b) <i>„Flexibilita“ před Amsterdamem</i>	55

c) Posílená spolupráce od Amsterodamské smlouvy po současnost . . .	56
d) Odchylná úprava pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku	57
e) První rozhodnutí o posílené spolupráci	57
III. ORGANIZAČNÍ STRUKTURA EVROPSKÉ UNIE	58
1. Úvodní přehled organizační (institucionální) struktury EU	58
2. Evropská komise	59
a) Pravomoci Komise	59
b) Složení a fungování Komise	60
3. Rada Evropské unie	64
a) Složení	64
b) Pravomoci	64
c) Hlasování v Radě	65
d) Výbor stálých zástupců (COREPER)	67
4. Evropský parlament	67
a) Vývoj	67
b) Pravomoci	68
c) Složení	69
5. Evropská rada	71
6. Soudní dvůr EU	72
7. Účetní dvůr (čl. 285 až 287 SFEU)	72
8. Evropská centrální banka (čl. 282 až 284 SFEU)	72
9. Další pomocné orgány	73
10. Evropská investiční banka (čl. 308 až 309 SFEU)	73
11. Takzvaný demokratický deficit v EU	74
IV. PRÁVNÍ SYSTÉM UNIE. PRAMENY A NORMOTVORBA	75
1. Pojem práva Evropské unie	75
2. Právní akty tvořené členskými státy (právo primární – primary law, droit primaire)	77
a) Zřizovací smlouvy	77
b) Subsidiární smlouvy	78
c) Akty zástupců členských států	78
3. Akty orgánů Unie (právo sekundární – secondary law, droit dérivé)	79
a) Druhy aktů Unie	79
b) Přetrvávající akty bývalého třetího pilíře EU	81
c) Legislativní pravomoci Unie	81
d) Formální náležitosti aktů Unie	84
4. Postup při přijímání aktů Unie (procedura legislativní činnosti)	85
a) Úvodní poznámky	85
b) Řádný legislativní postup	86
c) Zvláštní legislativní postup	88

d) Interinstitucionální dohody	88
5. Mezinárodní smlouvy uzavírané EU	88
a) Úvodní poznámky.	88
b) Výslovně stanovená pravomoc obecně	89
c) Obecný postup sjednávání mezinárodních dohod EU	90
d) „Předběžná kontrola ústavnosti“ mezinárodních smluv v EU	91
e) Mezinárodní smlouvy uzavřené členskými státy před vstupem do EU (ES).	92
f) Závaznost mezinárodních smluv uzavřených EU pro členské státy	93
6. Obecné zásady unijního práva.	94
a) Pojem obecných zásad a jejich existence	94
b) Výčet obecných zásad unijního práva.	95
c) Postavení obecných zásad unijního práva v systému práva EU	96
7. Evropský soudní dvůr jako tvůrce práva – právní povaha jeho rozhodnutí	97
a) Úvodní poznámky.	97
b) Od interpretace k „dotváření“ práva.	98
c) Závěry	100
V. APLIKACE PRÁVA UNIE V ČLENSKÝCH STÁTECH	102
1. Zásada přímého účinku	102
a) Pojem	102
b) Přímý účinek z hlediska obsahu (konstrukce) normy.	104
c) Přímý účinek z hlediska platnosti, resp. účinnosti	105
d) Jednotlivé prameny práva z hlediska přímého účinku	106
e) Takzvaný nepřímý účinek směrníc	111
2. Princip přednosti (nadřazenosti, primátu) práva Unie	112
a) Podstata problému	112
b) Povaha přednosti unijního práva	114
c) Rozsah zásady přednosti práva EU.	117
d) Celkové závěry	118
VI. SOUDNÍ SYSTÉM EU	119
1. Úvodní poznámky	119
2. Soudní dvůr (býv. Soudní dvůr ES).	120
3. Tribunál (býv. Soud prvního stupně)	121
4. Soud pro veřejnou službu	121
5. Nejdůležitější typy žalob k Soudnímu dvoru EU	122
a) Žaloba na porušení práva (čl. 258, 259)	122
b) Žaloba na neplatnost aktu orgánu EU (čl. 263)	122
c) Přezkoumání sankcí uložených Komisí jednotlivcům (podnikům) (čl. 261)	124
d) Žaloba (stížnost) na nečinnost orgánu EU (čl. 265)	124

e) Žaloba na náhradu škody proti Unii (čl. 268)	125
f) Žaloby týkající se práv k duševnímu vlastnictví	126
g) Žaloba podle článku 269	126
h) Smluvní odpovědnost Evropské unie (čl. 272, 273)	127
i) Žaloba na neaplikovatelnost (čl. 277)	127
j) Pravomoci Soudního dvora ve sporech týkajících se Evropské investiční banky a Evropské ústřední banky (čl. 271)	128
k) Zaměstnanecké spory v EU (čl. 270)	128
l) Řízení o předběžné otázce (čl. 267)	129
6. Dělbá věcné a funkční příslušnosti mezi Soudní dvůr, Tribunál a Soud pro veřejnou službu	129
7. Procesní předpisy a senátní struktura soudů	131
8. Řízení před Soudním dvorem EU	131
9. Evropský soudní dvůr – povaha a funkce z hlediska jeho pravotvorné činnosti	134
10. Shrnutí možnosti jednotlivce, který je postižen porušením povinnosti členského státu podle komunitárního práva	135
11. Řízení před vnitrostátními soudy členských států	136
VII. VYNUCOVÁNÍ UNIJNÍHO PRÁVA	137
1. Vynucování práva orgány EU ve vztahu k členským státům. Řízení proti členskému státu, který porušil povinnost stanovenou unijním právem	137
a) Řízení před Komisí v rámci její kontrolní pravomoci	137
b) Fáze soudního řízení (před Soudním dvorem)	139
c) Postih státu, který nerespektuje rozsudek SD (čl. 260 SFEU)	140
d) Zvláštní sankční systém pro oblast hospodářské politiky (nadměrný schodek veřejných financí)	142
2. Vynucování práva orgány EU ve vztahu k jednotlivcům. Řízení proti jednotlivci, který porušil povinnost stanovenou unijním právem.	143
3. Vynucování práva EU orgány členských států	144
a) Porušení práva EU jen ve vztahu ke konkrétnímu jednotlivci	144
b) Nepřímé vynucování. Zvláštní odpovědnost státu za porušení unijního práva vůči jednotlivci („Francovich“)	145
VIII. INTERPRETACE PRÁVA UNIE	149
1. Interpretace práva soudy EU	149
2. Zajištění jednotného výkladu práva EU – řízení o předběžné otázce (prejudiciální řízení)	151
a) Pojem řízení o předběžné otázce	151
b) Předmět řízení o předběžné otázce	153
c) Vymezení soudu ve smyslu článku 267 Smlouvy	155

d) Povinnost podat návrh na prejudiciální řízení (odst. 3 článku 267)	155
e) Otázky týkající se platnosti předpisu komunitárního práva.	158
f) Řízení o naléhavé předběžné otázce	158
g) Právní význam rozhodnutí ESD	158
IX. ČINNOSTI UNIE, JEDNOTNÝ VNITŘNÍ TRH	160
1. Od celní unie k jednotnému vnitřnímu trhu	160
2. Volný pohyb zboží	162
a) Základní pojmy	162
b) Zákaz ukládání cel a jiných dávek s obdobným účinkem uvnitř Unie	163
c) Zrušení kvantitativních omezení a opatření s rovnocenným účinkem v intraunijním obchodu (čl. 34 SFEU)	165
d) Výjimky ze zákazu uplatnění kvantitativních omezení a opatření s obdobným účinkem (čl. 36 SFEU)	172
e) Vztah článků 34 a 36 – metodický postup při jejich aplikaci	176
f) Zákaz daňové diskriminace	176
g) Státní monopoly komerční povahy	178
h) Regulace státních podpor	178
3. Volný pohyb osob a služeb	179
a) Pojem volného pohybu osob	179
b) Volný pohyb fyzických osob. Občanství EU	180
c) Obecná úprava podmínek volného pohybu osob	181
d) Kategorie ekonomicky činných osob a volný pohyb pracovníků ..	184
e) Svoboda usazování osob vykonávajících tzv. nezávislou činnost ..	188
f) Volný pohyb služeb	190
g) Zákaz diskriminace podle státní příslušnosti	196
4. Volný pohyb kapitálu	197
a) Pojem volného pohybu kapitálu	197
b) Omezení volného pohybu kapitálu	198
5. Sbližování (harmonizace) vnitrostátního zákonodárství členských států	199
Článek 114	200
Článek 115	201
X. PROSTOR SVOBODY, BEZPEČNOSTI A PRÁVA	203
1. Úvodní poznámky	203
2. Schengenské dohody	204
a) Východiska a první Schengenská dohoda	204
b) Schengenská prováděcí úmluva – původní právní úprava	205
c) Stav po Amsterdamu – začlenění schengenského práva do práva ES a EU	207

3.	Svoboda: kontroly na hranicích, azyl a přistěhovalectví	208
	a) Pohyb zboží přes vnitřní hranice	208
	b) Volný pohyb osob uvnitř EU	208
	c) Vnější hranice EU	209
	d) Vízová politika EU	210
	e) Azyl a přistěhovalectví ve vztahu k občanům nečlenských států	210
	f) Schengenský informační systém	212
4.	Bezpečnost: Justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce	213
	a) Obecné zásady a sbližování práva	213
	b) EUROJUST	214
	c) Úřad evropského veřejného žalobce	214
	d) Policejní spolupráce (čl. 87 SFEU)	215
	e) EUROPOL (čl. 88 SFEU)	215
	f) Vývoj pramenů v oblasti trestní a policejní spolupráce	216
	g) Intenzivnější spolupráce mezi členskými státy – smluvní nástroje EU z dřívější doby	217
	h) Evropský zatýkácí rozkaz	217
5.	Právo: Justiční spolupráce v civilních věcech	218

XI. ÚPRAVA SOUKROMOPRÁVNÍCH VZTAHŮ V RÁMCI VNITŘNÍHO TRHU EU. EVROPSKÉ SOUKROMÉ PRÁVO

1.	Prostor svobody, bezpečnosti a práva v civilních věcech	219
2.	Překážky vnitřního trhu v oblasti soukromého práva	220
3.	Úprava soukromoprávních vztahů v rámci právního systému Unie	221
	a) Metody a prameny úpravy soukromoprávních vztahů v právu Unie	221
	b) Prostředky Unie k vytváření právní úpravy soukromého práva. Subsidiární smlouvy.	221
4.	Jednotlivé oblasti úpravy soukromého práva spadající do pravomoci Unie	222
	a) Přehled oblastí	222
	b) Právní úprava soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem vznikajících v rámci jednotného vnitřního trhu. Římská nařízení o právu rozhodném pro závazkové vztahy ze smluv a pro mimosmluvní odpovědnost („Řím I a II“)	224
5.	Překonání teritoriálního omezení justice	225

XII. OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE NA VNITŘNÍM TRHU

1.	Úvod	229
2.	Zákaz určitých dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve shodě (kartelové právo)	229

a) Základní ustanovení	229
b) Výjimky z hlavní zásady zákazu kartelových dohod	232
3. Zákaz zneužívání dominantního postavení	233
4. Aplikace ustanovení o hospodářské soutěži (antitrustové právo)	235
5. Právo koncentrací (kontrola fúzí podniků)	237
a) Úvodní poznámky	237
b) Právní úprava slučování podniků (nařízení č. 139/2004)	239
XIII. REGULACE STÁTNÍCH (VEŘEJNÝCH) PODPOR	242
1. Úvodní poznámky	242
2. Hmotněprávní úprava	243
a) Pojem státní podpory	243
b) Státní podpory slučitelné s jednotným vnitřním trhem	244
3. Procesní úprava	245
a) Nové (plánované) podpory	245
b) Posuzování existujících podpor	246
c) Podpory neoznačené Komisí	246
d) Možnost soudního přezkoumání rozhodnutí Komise o podpoře	247
XIV. UNIJNÍ PRÁVO VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK	248
XV. DAŇOVÁ POLITIKA UNIE. SBLIŽOVÁNÍ PRÁVA VE FISKÁLNÍ OBLASTI	250
1. Ekonomický a právní rámec	250
2. Nepřímé daně	252
a) Změny v daňovém systému. Daň z přidané hodnoty	252
b) Jednotný vnitřní trh a zrušení hraničních kontrol	254
c) Zvláštní spotřební daně (akcízy)	255
3. Přímé daně	256
4. Závěry	257
XVI. OCHRANA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ V EU	258
1. Úvodní poznámky	258
2. Oblasti, v nichž došlo k harmonizaci vnitrostátních úprav prostřednictvím zásad ochrany obsažené ve směrnici	258
a) autorská a související práva	258
b) průmyslová práva	259
c) obojí	259
3. Vlastní průmyslová práva chráněná na úrovni Unie	259
a) Úvodní poznámky	259
b) Ochranná známka EU	260
4. Uplatňování práv k duševnímu vlastnictví v obchodě mezi členskými státy	262

5. Specifická ochrana zeměpisných označení v EU	266
XVII. SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA	
(VNĚJŠÍ OBCHODNÍ VZTAHY EU)	267
1. Charakteristika společné obchodní politiky Unie	267
2. Výlučnost pravomoci EU	267
3. Vztah EU ke Světové obchodní organizaci (WTO)	268
a) Právo WTO	268
b) Členství EU ve WTO	269
4. Autonomní nástroje společné obchodní politiky	270
a) <i>Cl</i>	270
b) <i>Regulace dovozu zboží do EU – jednotná dovozní pravidla pro členské státy EU</i>	272
c) <i>Regulace vývozu zboží z EU – jednotná vývozní pravidla pro členské státy EU</i>	275
5. Smluvní nástroje společné obchodní politiky	275
a) <i>Úvodní poznámky</i>	275
b) <i>Evropský hospodářský prostor</i>	276
c) <i>Dohody o přidružení evropských zemí (tzv. evropské dohody)</i> ..	276
d) <i>Vztahy k rozvojovým zemím</i>	277
XVIII. PRACOVNÍ PRÁVO A SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	279
1. Zákaz diskriminace podle pohlaví	279
a) <i>Úvodní poznámky</i>	279
b) <i>Odměňování za práci</i>	280
c) <i>Postavení v zaměstnání</i>	280
d) <i>Nepřímá diskriminace</i>	282
e) <i>Další předpisy Unie</i>	283
2. Pracovní právo	283
a) <i>Přehled právní úpravy</i>	283
b) <i>Směrnice č. 75/129, o řešení problému nadbytečnosti</i>	284
c) <i>Směrnice č. 2001/23, o právech pracovníků při změně zaměstnavatele (směrnice o „nabytých právech“)</i>	285
d) <i>Směrnice č. 2008/94 o ochraně práv pracovníků při insolventnosti zaměstnavatele</i>	285
3. Sociální zabezpečení	286
XIX. OCHRANA SPOTŘEBITELE	288
1. Úvodní poznámky	288
2. Ochrana zdraví a bezpečnosti spotřebitele	289
a) <i>Směrnice o odpovědnosti za výrobek</i>	289
b) <i>Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků</i>	290
c) <i>Směrnice o bezpečnosti spotřebitele ve zvláštních případech</i>	290
d) <i>Směrnice týkající se potravin</i>	291

3. Ochrana ekonomických zájmů spotřebitele.	
Zvláštní problémy spotřebitelských smluv	292
a) <i>Prekonsenzuální stadium (před uzavřením spotřebitelské smlouvy)</i>	292
b) <i>Stadium uzavření smlouvy a distribuční praktiky</i>	292
c) <i>Zvláštní případy</i>	294
XX. OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V EU	295
1. Geneze ochrany	295
2. Listina základních práv EU	296
3. Zákaz diskriminace	298
XXI. SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA EU	299
1. Společná zahraniční a bezpečnostní politika obecně	299
2. Institucionální zajištění a formy rozhodování	299
3. Společná zahraniční a bezpečnostní politika v praxi	301